

Ernek a számnak az ára 30 fillér.

Negyvenkilencedik évfolyam.

37. szám.

Debrecen, 1929 szeptember 14.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

SZERKESZTIK: DR. KUN BÉLA ÉS DR. RÉVÉSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

A kollégium.

A kollégium újra kinyitotta a kapuit és bebo-
csátotta a tudományért sóvárgó ifjúság seregeit.
De a kollégium falai közé ilyenkor nemcsak a
a tanulók százai tódulnak, hanem messze magyar
vidékek hű magyarjainak szerető gondolatai is.
Alig van a Tiszától a Királyhágóig terülő magyar
földön olyan kultúraltabb család, amelyet az ősi
alma materhez szoros kapcsolat ne fűzne: vagy
a családfő kedves emlékezése, vagy a család fiának
büszke reménysége.

Emlékezők és reménykedők úgy gondoltak
mindig erre a nagyszerű intézményre, mint vala-
mely bevehetetlen várra, amelynek erején meg-
törik a magyar műveltség és magyar vallás ellen
bárhonnan jöhető minden ármánykodás. Nem baj,
ha szegények vagyunk is, nem baj, ha örökös
küzdelem is az életünk, csak a kollégiumaink virá-
gozzanak s a pokol kapuitól sem kell tartanunk.

Egy emberöltővel ezelőtt, a gróf Dégenfeld
József korszakával, különösen hatalmas fejlődés-
nek indult a kollégium. Egymás után alakultak át
az ódon intézmények a kor igényeinek minden
vonatkozásban megfelelőkké s a magyar református
ember keblét feszítette a büszke öntudat, hogy
most már nemcsak tisztaerkölcsű férfit, de egyúttal
modern embert is nevel a kollégium.

Az utolsó másfél évtized azonban ugyancsak
próbára tette a kollégium erejét. Nem azért, mert
a háború és az azt követő események idején
jelentékenyen nagyobb lett a drágaság és ezzel a
kollégium kiadásai is megnövekedtek. Ezen lehetett
segíteni a különböző iskolai díjak felemelésével,
aminek szükségességét mindenki könnyen meg-
értette. Nem is azért, hogy hadikölcsönt jegyeztek
a kollégium pénzén, hiszen köztudomás szerint
Baltazár Dezső püspökünk amerikai gyűjtése meg-
szabadította a kollégiumot az ezen úton fenyegető
minden veszedelemtől.

Hanem azért, mert a kollégium vagyonának
nagyon kicsiny részét lehetett megmenteni és mert
ennek ellenére az igazgatási költségek jelentékenyen
megszaporodtak.

Nem teszek szemrehányást senkinek azért,
hogy a kollégium készpénz-vagyonát nem lehetett

idejekorán jobban elhelyezni, mint kölesönökben.
Én ugyan minden alkalommal sürgettem az ingatlan
vásárlást, azonban elismerem, hogy az illetékes
tényezők nem ok nélkül gondoltak azt, hogy a
jelzáloggal biztosított kölesön olyan mintha ingatlan
volna. Arra nem gondolhatott senki, hogy ezek
a biztosnak látszó követelések a beküldés posta-
költségét sem fogják megérni. De azt igenis méltán
nehézményezhetjük, hogy ingatlanokat elidegenítet-
tek. Sajnos, a látszólagos magas ár nagyon csabító
volt és nem lehetett az eladást megakadályozni.
Nem szólva a debreceni házakról és kisebb födekről,
csak a pusztakolesi földbirtokra emlekeztetünk,
amelyért, négyszáz hold földért, csak nagynehezen
lehetett kipréselni 800 pengőnek megfelelő vételárat.
Holdanként két pengőért ment ez el.

A multakon keseregni azonban meddő foglal-
kozás. Azon kell gondolkodni, hogy a jelen hely-
zetben miként lehet biztosítani, hogy a kollégium
a maga nagy hivatásának a jövőben is megfelelni
tudjon.

Egészen bizonyos, hogy az igények inkább
fokozódnak, semmint esökkennek. A megszünt
felső tagozatok helyébe új, alsóbb, de nem kevésbé
fontos, sőt a kor kívánságai szerint még fontosabb
tagozatok lépnek. A tudomány terjesztése mellett
előtérbe lépnek a nevelés nem kisebb költségekkel
járó szükségletei.

A kultúra is csak olyan, mint a háború. Nagyon
vigyázni kell tehát, hogy a kollégium megcsappant
jövedelméből feleslegesen ne menjen ki egy fillér
se és minden garast a tanítás és nevelés nagy
céljára áldozhassunk.

„Dévai Bíró Mátyás utódai“.

Az alább közlendőket nem akartam a nyil-
vánosság elé vinni, de S. Szabó Józsefnek
a Lapunk mult számában közölt nagyon böles,
nagyon kedves és nagyon szükséges cikke után
most már kötelességemnek érzem.

Amikor a Kálvinista Szemle f. évi 30. szá-
mában elolvastam vitéz Bogár János közlemé-
nyét „Dévai Bíró Mátyás legutolsó unokájáról“,
énnekem is mindazon aggodalmak megfordultak
a fejemben, amelyeknek S. Szabó József helyet

ád. De mégis győzött bennem a leküzdhetetlen érdeklődés. Még a cikk elolvasása napján, július hó 28-ikán, kőszegi nyaralásomból levélben fordultam a sukorói plébános úrhoz. A tőlem kitelhető legnagyobb udvariasság formái közt mutatkoztam be neki, hivatkoztam arra, hogy a Dévai Biró Máttyás alakjának, élettörténetének és szellemi fejlődésének tudományos megvilágítása körül nagyatyám és atyám után én is végeztem valamicskét, s alázatosan megkértem, közölné velem az illető okmányok tartalmát akármily szűkszavúan is; sőt a végén azt a kérdést is megkockáztattam, nem volna-e hajlandó s ha igen, milyen feltételek alatt, lehetővé tenni azt, hogy a családi okmánygyűjteményt a magyar protestáns egyháztörténelmi kutatás állandóan használhassa.

Erre a válaszbélyeggel is ellátott levélre három hét múlva kaptam választ a plébános úrtól, akit *nem Dévai Biró Gyulának, hanem Biró Mihálynak hívnak s aki a Dévai előnevet egyáltalában nem is használja*, a levél alatt világosan olvasható névalírása szerint. A levél — amely még az udvariassági formulákat sem igyekszik túlhalmozni (tehát ennyiben csak ugyan magyar kálvinista eredetere vall írójának) — *két és fél sorban* tudatta velem, hogy a plébános úr „D. B. M. egyháztörténelmi megvilágításához egy szemernyit sem tud adni.” Pont.

Mindezt pedig megnyugtatóul kívántam közölni arra nézve, hogy az első kísérlet a szenzációsnak mondott adatgyűjteményhez hozzáférésre rögtön a dolog nyilvánosságra kerülése után megtörtént és — balul végződött. De hátha mások szerencsésebbek lesznek nálam, aki már, sajnos, sem „fiatal” nem vagyok, sem „fürgé”, sem „egyházhistorikus”.

A morál egyébként mindebből ez: ha az egyházi lapok szenzációt közölnek, akkor az legyen valamivel jobban megalapozott, mint érdemes vitéz lelkésztársunknak (egyénilig bizonyára teljesen jóhiszemű) híradása a Dévai-utódokról; vagy pedig, ha már költemény, legyen olyan sikerült és olyan szellemes, mint az S. Szabó József Naprágyi-levele, amelynek negyvenéves irodalmi sikeréhez mi öneki magának csak annál inkább gratulálhatunk, minél kevesebb gratulációra érdemesek a pompás tréfát komolyan vett, bár igen derék tudósok.

Révész Imre.

Nyílt levél a Szerkesztőséghez.

A konventi könyvekről és a Franklin-könyvekről.

Igen tisztelt Szerkesztőség!

Nincs időm hosszabban írni a tárgyról, pedig lehetne. Csak igen röviden. Már a nyár elején a Franklin-társulat bizonyos iskolai kézikönyvek mellett ütötte a nagydobot szerte református egyházunkban. Hogy ezután az ő könyveit használjuk kivétel nélkül...! Mert

azokat a könyveket többekkel együtt Dr. Baltazár Dezső, Dr. Ravasz László, Dr. Révész Imre, Dr. Imre Sándor stb. kiváló íróink írták. Nos, mi elhisszük, hogy azok a könyvek igen jó, igen értékes munkák, mert a nevezettek csak ilyeneket írhatnak.

De hát mi lesz, igentisztelt Szerkesztőség! Már akkor is, mikor a Franklin-társulat szíveskedett dobverésével fölkeresni bennünket, föl-hívott egyetemes konventünk elnöksége, hogy az egyetemes konvent által kiadott tankönyveket alkalmazzuk (s alkalmazzassuk mi, esperesek) kivétel nélkül mindenütt. Most ismét megjött ez a fölhívás mindenüvé, de jött nyomában a Franklin dobosa is. És rettentően ajánlja a püspök atyáink s pláne konventi lelkészelnökünk, Dr. Baltazár Dezső úr neve alatt is, tankönyveit. Mi lesz aztán most?! Hiszen *vagy igaz az*, hogy minden tanító köteles — fegyelmi eljárás terhe alatt — az egyetemes konvent által kiadott tankönyveket alkalmazni (ugyancsak fegyelmi terhe alatt kötelesek meggátolni az esperesek, hogy más könyvek használtassanak), *vagy nem. Ha igaz*: miért hozza kísértésbe nevezett Franklin úr az anyaszentegyházunk valamennyi illetékes részét, hogy ne az egyetemes kiadványunkat, hanem a püspök atyák által írott könyveket alkalmazzák?! Ha *nem igaz* az az imént provokált hivatalos kijelentés, hogy ilyen és olyan felelősség terhe alatt tartozunk kizárólag az egyetemes konvent kiadványait alkalmazni, akkor miért kell azt időről-időre tudtuladni nyomtatott írásban mindeneknek, akiket illet?! Látva-hallva-olvassa a nevezett Franklin úr törbeccsábító, merész mozdulatait, komplementjait, dobveréseit, már még majdnem elhítheti velünk, hogy „nem igaz az egész-ből semmi”.

De hát mi lesz akkor velünk, igentisztelt Szerkesztőség?!

Csak ezt a kérdést óhajtottam itt, a nyilvánosság előtt az igentisztelt Szerkesztőséghez intézni. Még mielőtt százan és százan bedölnének nevezett Franklin úr széptevéseinek, egyetemes könyvakciónk kiszámíthatatlan kárára, engedje meg várnom nagybecsű válaszát.

Szíves tisztelettel és jókívánsággal
Nagyrábén, 1929 szeptember hó 3.

F. Varga Lajos,
esperes.

Persze, hogy igaz a konventi elnök körlevelének tartalma. Hogy a konventi elnök *más vonatkozásban* tankönyvíró is, az ezen az igazságon nem változtat. Köztudomás szerint az egyházkerületi gyűlésen sem olvassák fel a püspöki jelentés helyett a Pesti Napló vezércikkét, holott azt is Baltazár Dezső írta.

A Franklin-társulatnak nyomtatékosan figyelmébe ajánltatott, hogy az általa kiadott könyv, bár azt a Baltazár Dezső neve díszíti, a református iskolákban a konvent szerződése folytán nem használható.

Ezt maga Baltazár püspök úr is jóelőre igen

világosan és határozottan megírta a Franklin-társulatnak, nehogy az téves számítással menjen az üzletbe.

Ha a Franklin-társulat a könyv szerzőjétől származó ezen nyomatékos óvás ellenére mégis ajánlgatja a könyvet olyan helyen, ahol azt elhelyezni a szerző kifejezett kívánsága szerint nem szabad, az az ő részéről az üzleti élelmességnek olyan felső foka, amelyet már bajos a nevének nevezni.

S viszont, ha valamely református egyházi tényező Baltazár Dezső konventi elnöknek sem hiszi el, hogy a konventi könyvek használata feltétlenül kötelező s mást használni akkor sem szabad, ha azt a mást maga Baltazár Dezső írta, az a hivatalos egyházi felsőség iránti köteles tiszteletnek olyan alsó foka, amelyet egyházunk szolgálatában állókról feltenni sem szabad.

K. B.

Seregoszlás után.

Vége az ORLE idejü konferenciáinak, a presbiteri értekezletnek és a kirándulásoknak. A fáradság pihenés után vágyó érzésével osztottunk el. Nagy területen fekszik Miskolc, ez a szép, rohamosan fejlődő, épülő, virágos város és sokan voltunk elszállásolva a periferiákon, szíves, kedves munkás családok új, tiszta lakásaiban.

Messziről kellett igen korán be-bejárunk az istentiszteletek és a konferenciák helyeire gyalog s hazavánszorognunk az igen zsúfolt program, kirándulások és kései vacsorák után. Többször érkeztünk éjfélkor haza a szállásunkra. Elhisszük, hogy nagy feladat volt az igen sok résztvevő elhelyezése s panasz nélkül, természetesen nem is lehetett ezt megoldani, jóllehet elsősorban az előadások, aztán a kirándulások: Diósgyőr, Vasgyár, Lillafüred, Tapolca, Aggtelek mindenért kárpótlást nyújtottak, hiszen az efélékben különösen a távoli — falusi, kisebb jövedelemmel rendelkező lelkészcsaládoknak alig-alig van részök.

Érdekes, hogy mióta a papnék országos szervezetbe tömörítése megindult, egyre több nő (nemcsak papné) vesz részt ezeken a konferenciákon, de én igazi aggodalommal eltelve szemlélem azt, hogy míg évekkel ezelőtt egy kis fekete kézitáska elég volt nekünk, a palástunk számára, most két-három nagy utazó bőröndre van szükség és még így is sokszor kiszorul a palást!...

Ha máskor soha nem volna is értelme a papnék egyenruhájának (aminek úgy látszik, befellegzett), de ilyenkor feltétlenül szükség volna rá. Nem írom ki a nevét, de említés nélkül nem hagyom, hogy a nagyon sok, szép, derék és kedves papné közt egy volt csak, aki megtudta állani, hogy végig egyforma, illetve ugyanazon ruhában legyen jelen. Szeretném a Kiss Ferenc atyánk ékes nyelvén megdicsérni! Ilyenkor volna szükség a legnagyobb egyszerű-

séggel való tüntetésre és példaadásra, már csupa tapintatból is a szegényebbek iránt és azért is, hogy a lényege a nők konferenciáinak el ne sikkadjon a külsőségek miatt.

Miskolcon nagy sereg kálvinista volt együtt, különösen a presbiteriek megérkeztek. Sok lelki és szellemi gyarapodást, kincset hoztunk haza és szórtunk ott széjjel. Jobban megismertük egymást s vezéreinket. Tisztába jöttünk terveinkkel, nagy érdekeinkkel, céljainkkal, eszközeinkkel, helyzetünkkel, erőinkkel és ellenfeleinkkel. Miskolcra még sokáig fogunk beszélni!

Szamoskér.

Kósa Béla.

Külföldremenő diákok.

Mindig szokásban volt az a magyar református egyházban, hogy theologusai külföldön öregbítették tudományukat. Ma is évről-évre sok lelkész-növendék ül ilyenkor ősszel vonatra vagy hajóra, hogy egy távoli országban találjon magának rövidebb-hosszabb időre otthont.

Abban bizonyára egyet ért velem mindenki, hogy egy külföldi stipendium elfogadása igen súlyos felelősséget jelent egy-egy studensre nézve. Az elfogadás ténye, mintegy garancia-nyújtás arra, hogy a künn eltöltendő idő minden percét a lehető legjobban fogja kihasználni. Ennek elérésére pedig elengedhetetlen kellék mindenek előtt az, hogy az ösztöndíjas, az illető nemzet nyelvén tisztességesen olvasson, írjon és beszéljen. Nagyon jó lenne tehát, ha theologiai főiskoláinkon, a tudomásom szerint bevezetett idegen nyelvek közül azoknak a tanulását *kiváltképpen* forszíroznák, amelyiken a református theologusok számára stipendiumok vannak.

Szomorú tapasztalataim vannak odavonatkozólag is, hogy a kiindulóknak nem mindig van kellő ismeretük az egyes külföldi országokról. Fontosnak tartanám azért, ha minden főiskola igazgatójának kezében lenne, a különböző országokról magyar nyelven megjelent könyvek jegyzéke, nemkevesebbé a fordított munkák kimutatása s azoknak az elolvasását az elutazás előtt megkövetelnék...

Gyakori jelenség, hogy a diákok külföldön a szakirodalom óriási masszájában tájékozódni nem képesek. Sokszor kevés hasznot hajtó munkában telnek el nehéz napok. Éppen ezért állítsuk főkövetelménynek, hogy mindenekelőtt az elvi munkákat kell tanulmányozni.

Az elvi munkák studiózása már csak azért is nagyon fontos, mert most egy új kor kialakulásának a küszöbén vagyunk. Ez az új kor pedig a világnézetek kora. A világnézet szerint való tagoltság és kiépítettség pedig egyes külföldi országokban igen előrehaladt stádiumban van. A külföldet járó theologusok igazában akkor lesznek a mi büszkeségeink, ha világnézetek tekintetében megtanulnak tájékozódni, s a mienk érvényesítéséért minden harcra elszánják magukat.

Szükséges azzal is tisztában lenni, hogy

a külföldön elsősorban is azt kell nézni, a mi még nálunk álm. (Kálvinista sajtó, politika stb.)

Mindezeken felül van a magyar studensnek még egy különös feladata. (Idevonatközzölög cikket közölt a Kálvinista Szemle 33. száma, Horváth László tollából.) A magyar nemzetnek a képviselője ő az idegen földön. Éppen ezért lenne kívánatos, ha egyházunk mai helyzetéről egy rövid ismertetőt kezükbe adhatnánk. Saját tapasztalataim vannak arról, hogy milyen intenzív propagandát lehet üzni a közös vallás ezernyi százával hozzánkfüzötték között. A propagandára az a tény is elkötelez bennünket, hogy külföldön minden nációbeli saját fajtát képviseli.

Bizony ez sokszor nehéz feladat. Az embernek sok gyarlósága van, ami komoly keresztyén környezetben még inkább kitűnik. Nem szabad ekkor a diákok keményen elítélni. Az forrásban levő ember. Úgy kell reá nézni, mint aki az Isten atyai formáló kezében van. Az én szeretett professzorom Kállay Kálmán, aki az én kijutásom érdekében oly sokat fáradozott, szabad vizsgálódást, orientálódási lehetőséget adott nekem. Engem ez a szabadság nagyon boldoggá tett. Isten nagy kegyelme elvezérelt azért a református keresztyén igazságok megértésére.

Lehetne még ezekről nagyon sokat írni. A megbeszélés azonban minden problémát jobban tisztáz. A téma megérdemli a vele való foglalkozást. Bizonyos, hogy a külföldet járó theologusok minél alaposabb kiképzése egyházunk vitális érdeke. **Dr. Kiss Barnabás.**

A lekipásztor és a magány.

A lekipásztornak, akinek élete állandóan nyilvánosság előtt játszódik le — mert hiszen „a paróchia fala üvegből van” — igen nagy szüksége van arra, hogy életének, napjainak legyen olyan szakasza, amikor teljesen egyedül van. Minden emberi lélek úgy van megalkotva, hogy az élet robotos zajából vágyik csendes, nyugodt órák után, amikor leteheti az életnek a terhét, amikor nem zúg fülébe az élet lár-mája, amikor foglalkozhatik a saját maga gondolataival és problémáival. Egyik nagy költőnk ódát írt a „magánossághoz” és „áldottnak” nevezte azt. Ha van valami, ami áldott lehet a lekipásztorra nézve, az elsőrenden a magánosság.

Nem azt értem ez alatt, hogy a lekipásztor zárkózzon el a „világtól”, kerülje az embereket, hanem azt, hogy minden lekipásztornak hivatalos és nem hivatalos munkája mellett lenni kell olyan órájának a nap folyamán, amikor teljesen egyedül van.

Ezt a magánosságot pedig az szenteli meg, hogy ezt a magányt nem arra használja fel, hogy foglalkozik az egyházi adminisztráció dolgaival, vagy a papi javadalmát képező föld minél eredményesebb kihasználásával, hanem ha leborul az élő Isten előtt és kéri segítségét további egyházépítő, lelkeket mentő munká-

jára, egyszersmind beszámol a napnak a „magvetéséről”.

Az a lekipásztor, akinek nincsenek ilyen órái naponként — talán hivatalnok, talán „egyházi szolgáló”, vagy talán éppen „pap”, akinél már technikává lett a lelkészi hivatás — *de semmiesetre sem lekipásztor.*

Nekünk református lekipásztoroknak nem lehet más életeszményünk, mint az Úr Jézus Krisztus, nemcsak az ígchirdetésben, hanem az ígchirdetésen kívül a magánéletben is.

Ha az evangéliumokat olvassuk, lehetetlen meg nem állapítani azt, hogy Krisztus nemcsak hogy szerette a magányt, hanem kereste is azt.

Számtalanszor olvashatjuk az evangéliumokban, hogy Krisztus, amikor elvégezte a tanítását, elvonult a sokaságtól. Mielőtt tanítói munkásságához hozzákezdett, negyven napot töltött a pusztában.

Mit csinált ilyenkor Krisztus? Imádkozott. Krisztusnak azért kellett a magány, hogy semmi akadály ne legyen és ne lehessen annak, hogy ő az Atyával egygé legyen. A kereszthalál gyötrelmei előtt is a magányt keresi, hogy itt egyedül az Atyával társalogva, az imádkozás által erőt merítsen a nagy küzdelemre.

Azonban, az evangéliumokban még azt is olvashatjuk, hogy mikor Krisztus elvégezte tanítását, még mielőtt a magányt kereste volna — egy szűkebb körnek —, tanítványainak fej-tette ki tanítása bővebb, teljesebb értelmét és csak azután kereste a magányt.

A lekipásztornak is lenni kell ilyen szűkebb körének — családjának, presbitereknek, az ige iránt jobban érdeklődőknek, ahol jobban kifejtheti gondolatait, akikkel való eszmecsere útján nagyobb elmélyülést, meglátásokat vehet ígchirdetői munkájának eredményesebb voltára.

Azonban, hogy ez az ígchirdetés teljes lehessen, ez még nem elegendő. Lenni kell, keresni kell rá az alkalmat, hogy legyen idő a teljes elmélyedésre, az Atyával legbensőbb közösség ápolására.

Lenni kell a lekipásztornak idejének, amikor titkon ajtaját behajtvva, magánosan sóhajt fel az Istenhez, akinek megvallhat mindent. Akinek elmondhat mindent, amit az életben senkinek sem mondhat el.

Csak így, a magános elmélyedés, az imádkozó élet által építhet a lekipásztor, *csak így lehet pásztor*, csak így lehet a lelkész olyan, mint a „plánta”, ha az örökkévaló kegyelem szüli újjá, csak így lehet, hogy általa mindenek, levetkezve a régit, az ó-embert újjá legyenek.

M. B.

Volt theologusok húszéves találkozója.

Szeptember hó 9-én délután 3 órakor találkozóra gyűltek össze az Oratóriumban azok a lelkészek, akik ezelőtt 20 esztendővel

végeztek a Kollégiumban. Bucsay László imája után dr. Erdős Károly egyetemi tanár üdvözölte a még életben lévő tanárokat: Erdős Józsefet és Szentpéteri Kun Bélát, valamint a találkozóra összegyűl diákokat.

Megjelentek Siposs Imre, dr. Erdős Károly Debrecenből, Csizsár Árpád Szamostatárfalváról, Polgár Gyula Kalotaszentkirályról, Kiss István Kisarról, dr. Bodnár Gábor Jákóhodosról, Székelyhidy Béla Álmosdról, Kondrád Zoltán Debrecenből, Fias Kálmán Bihardiőszegről, Kürthy Károly Halmiról, Ludmány Lajos Hegyközszentimréről, Szép Kálmán Turterebesről, Tarnóczy Lajos Biharról, dr. Molnár Béla Balmazújvárosról, Nyeste István Mezőtúrról és Bucsay László Bucatelepről. Számosan közölök feleségükkel együtt jelentek meg.

Az elhangzott üdvözlésre dr. Bodnár Gábor válaszolt. Azután megtörtént a számbavétel, majd referáltak az elmúlt 20 esztendőről, hogy kiből mi lett. Elhatározták, hogy öt év múlva 25 éves találkozóra gyűlnek egybe és akkor alapítványt is tesznek.

A volt iskolatársak a Kollégiumból kimentek a Kossuth-utcai és a Hatvan-utcai temetőbe, ahol Öreg János sírjánál Tarnóczy Lajos, Balogh Ferenc sírjánál Székelyhidy Béla, Mácsay Sándor sírjánál Kiss István és Sass Béla sírjánál Siposs Imre mondott beszédet. A volt tanáraik sírjára öszirózsa csokrot helyeztek.

Irodalom

Sylvester bibliai kézikönyve, szerkesztette Czeglédy Sándor. VI. kötet. Csizmadia Lajos: Nehezebb szentírási helyek magyarázata. Képek és térképek a bibliai kézikönyvhöz. Sylvester kiadás, Tahitótfalu, 1928. 8° 103 lap + 10 lapnyi kép + 4 térkép.

Ez a befejező kötete ennek a házagpótló, derék vállalatnak, amelynek korábbi köteteit lapunkban megjelenésük rendén mindig megfelelő méltánnyal ismertettük. Szívesen állapítjuk meg erről az utolsóról is, hogy boldog emlékeztető, nagyérdemű szerzője a javát adta benne képességeinek, lelkiismeretességének, tudásának. De azt a köteles kegyelet mellett sem tudjuk elhallgatni, hogy ebben a kötetben a lelkiismeretes kidolgozás nem takar megfelelő tartalmi értékeket. Nem gáncsoskodás a célunk ennek a megállapításával, hanem olvasóink figyelmeztetése arra, hogy a „nehezebb szentírási helyek magyarázatát“ (1—70. lap) kritikával olvassák és használják. E „magyarázatok“ között ugyanis nemcsak talpraesettek, tárgyyszerűek és helyénvalók akadnak, hanem, sajnos, elég bőven találhatók olyanok is, amelyek a tárgyalt nehézséget eloszlatni nem, legföljebb súlyosbítni képesek. A legtöbb helyt az ennek az oka, hogy a szerző aggodalmas erőltetéssel igyekszik nemlétezőknek kimutatni a Szentírás szövegében olyan szerkesztési egyenetlenségeket, tudósításbeli ellenmondásokat, ame-

lyeket ma már a leghívőbb és legkonzervatívabb kritika is elismer s nem igyekszik erőnek-erejével „egyeztetni“. A mindenáron való egyeztetni akarás gyöngéire még az értelmes nem szakember is — pedig a könyv az ilyeneknek íródott! — hamarosan reátalál s ennek aztán sokszor nagyon szomorú lelki visszahatása van éppen jószándékú bibliatanulmányozóknál. Példák felsorolásával nem akarom tölteni az időt és a helyet. Mindenki maga rájöhet, hol helyesebb minden magyarázatról lemondani (illetőleg a bibliai szöveg emberi oldalának gyarlóságait, egyenetlenségeit elismerni), mint ilyen „magyarázatra“ szorulni. Pedig a szerző, mint egyes helyekből kitűnik, éppen nincsen a helvét Formula Consensus ultraorthodox inspiráció-tana álláspontján (amely a reformátoroktól vallott, helyes és igaz verbalis insp. tanából külsőleges punctualis és litteralis inspirációt csinált) s így annál különösebb, hogy más helyeken meg valósággal vergődik a betű rabságában. Ez áll magatartására azokon a helyeken is, ahol a Biblia naív természeti világképéből folyó nehézségeket igyekszik eloszlatni. Itt is nagyon érezzük a következetesség és az elvi alap hiányát, amennyiben egyszer elismeri a bibliai szerzők világképének nem természet-tudományos voltát (Jósue megállítja a napot), másszor allegorikus magyarázathoz folyamodik (Jónás), ismét másszor pedig Isten mindenhatóságára hivatkozva egyszerűen elfogadja a legvaskosabb ószövetségi „csudát“ is (Bálám szamara). Szívesen fölteszem, hogy a boldogult szerzőnél ez az eklektikus, közvetítő eljárás hosszas és érett megfontolások gyümölcse volt.

De ez esetben még ilyen népszerű kiadványban is szükség lett volna némi indokolásra, amely megnyugtassa azokat, akik — bizonyára sokan, és éppen nem csak a szaktheologusok között — meg fognak ütödni a szerző magyarázó módszerének következetlenségein. Végül még egy harmadik bajt is látunk némely magyarázataiban. Lehet, hogy nagyon tiszteletreméltó egyéni elvi álláspontból, lehet az is, hogy inkább egyes külföldi kommentátorok arminianus szellemének hatása alatt (amilyenek az angolnyelvűek közt különösen nagy számmal vannak!) teljesen kiforgat az értelmükből néhány olyan bibliai helyet, amelyeknek egyedül helyes és természetes magyarázata csak a kettős predestináció hiánytalanul bibliai tanának megingathatatlan alapján lehetséges (pl. Jákób kiválasztása, a Fáraó megkeményítése stb.), úgy, hogy, aki más alapon próbálja „magyarázni“ azokat, sok siralmas vergődés után is éppen a kijelentési magvukat ejti el. Mindezek ellenére is, kellő kritikával használva, sok jóra való újmutatást tartalmaznak ezek a magyarázatok céhbéliek és nem céhbéliek számára egyformán. A magyarázatok után a nyomtatott szöveg többi részét „a keresztyén vallás alapfogalmait és a keresztyéni életre vonatkozó igazságokat tartalmazó fontosabb szentírási helyek“ foglalják el, nyil-

ván az érdemes szerző nagy Bibliai Szókönyvének kivonataként, elég jó összeállításban, bár messze maradván pl. a Menge-féle legújabb bibliafordítás (a stuttgarti bibliaársulat kiadása) függelékében található kitűnő „Heilsgeschichtlicher Wegweiser“ áttekinthetőségétől, rendszerességétől és aránylag kis területen is rendkívüli gazdagságától. A képek is elég ügyesen vannak összeválogatva, de sokkal többek és sokkal jobbak is elkelték volna belőlük; szép lett volna, ha ez az egész kötet — a problémátikus értékű magyarázatok és a vékonypénzü kis fiók-konkordancia helyett — kizárólag jól összeválogatott, lehetőleg modern felvételű képeket tartalmazott volna, rövid magyarázatokkal. Térképből sem ártott volna több (pl. Jeruzsálemnek és környékének, a Genézaret partvidékének térképe) s talán kár volt a Brit és Külföldi Bibliatársulatnak eléggé ismert, ócska és gyarló (magyarra még sokkal gyarlóbban „átdolgozott“) térképeihez ragaszkodni, amikor ezeknél is vannak ma már sokkal újabbak, különbek s még kis formátumban is sokkal kevésbé szemrontóak. A záró kötet mindezen hiányaira a befejezés siettetésén kívül is lehet a mai irodalmi és tudományos viszonyok közt elég elfogadható magyarázatot és mentséget találni. Magukon a hiányokon egy új kiadásban könnyen lehet segíteni; az immár befejeződött nagy vállalkozás érdeme pedig — ha az egészre tekintünk — minden vitán felül áll.

ri.

Különfélék

A kollégium tanévnyitó ünnepélye szeptember hó 9-én volt. A Nagytemplomban tartott évnyitó istentiszteletet dr. Erdős Károly egyetemi tanár végezte. Istentisztelet után a tanárkarok és az ifjúság az Oratóriumba vonultak. Itt Karai Sándor kollégiumi igazgató mondott tanévnyitó beszédet.

A tiszasasi gyülekezet megújított templomát szeptember hó 8-án szentelte fel dr. Baltázár Dezső püspök. A templom szentelésén résztvettek Maklár Károly egyházkerületi főjegyző, Török Imre esperes, Futó András püspöki titkár és a környékbeli lelkészek, valamint dr. Herczegh Béla országgyűlési képviselő.

Szék István debreceni énekvezér 50 évi debreceni szolgálat után nyugalomba vonul. Kántorsága alatt a püspöki szék négyszer került betöltésre, 18 rendes és 150 segédlelkésszel szolgált. Az ötven év alatt 13,000 embert kísért sírjához. A buzgó, fáradhatatlan szolgálat után élvezze még sokáig a jól megérdemelt nyugalmat.

A polgári református egyházat negyvenévi fennállása után Mester Andrásné Máv. segédhivatali tisztviselő neje, polgári lakos, fáradságot nem ismerő szeretetadománygyűjtésből eredőleg egy tiz regiszteres harmóniummal ajándékozta meg. — Fogadja érte e nemes lelkű s

önfeláldozó hittestvér ragaszkodásunk és hálás köszönetünk nyilvánítását. Presbiterium.

A Dunántúli Református Lelkésznek Szövetsége szeptember hó 21—23. napjain Kaposváron konferenciát tart.

A Dóczi-intézet szeptember hó 9-én a Kossuth uccai templomban tartotta tanévnyitó ünnepélyét. Az istentisztelet után, melyet Szele Miklós vallás-tanár végzett, Szele György lelkész, az intézet igazgató-tanácsának elnöke mondott tanévnyitó beszédet.

A péterfianccal egyházrész leányköre szeptember hó 11-én összejöveteli órát tartott az egyház tanácstermében.

A nyilastelepi egyházkerület szeptember hó 15-én tartja alakuló gyűlését.

A csapókerüli egyházkerület élénk érdeklődés mellett szeptember hó 8-án tartotta alakuló gyűlését. Predikált Kolozsváry Kiss László, az egyházkerület felügyelő-lelkésze, a hívekhez szólottak Bagdy Dániel egyházkerületi vezető-lelkész, dr. Juhász Nagy Sándor egyházi főjegyző.

A mezőföldi református egyházmegye közgyűlése elhatározta, hogy megkeresi a járási főszolgabírókat, hogy szombat napra ne adjanak táncmulatságra engedélyt, másfelől a közgyűlés megkeresi az egyházkerületet, hogy szombat napon ne engedélyezzen olyan esküvőt, melyet lakodalom követ.

A Középfokú Iskolák Missziói Bizottsága szeptember hó 14-én tartja ülését Budapesten.

A Debreceni Kereskedelmi Kamara mozgalmat indított, hogy minden szülő és minden diák magyar gyártmányú iskolaszert vásároljon.

Az egyke-törvényjavaslatot az ősszel az országgyűlés elé terjesztik.

A kollégiumi polgári flúiskola megnyitása szeptember hó 9-én volt.

Az ifjúsági C. E. konferencián Győrben 350 ifjú és leány vett részt. A jövő évi konferenciát Debrecen hívta meg.

A nagyváradai iparos fiúk bibliaköre szeptember hó 8—10. napjain a Félix-fürdőben ifjúsági konferenciát rendezett.

A Magyar Evangéliomi Keresztyén Diákszövetség szeptember hó 3—6. napjain Tahiban vezetőkonferenciát tartott.

A sárospataki főiskola szeptember 17—23 között tanítóképző-intézetét az államtól átveszi. A tanítás a rendes időben megkezdődik.

A makói presbiterium az egyházközség két megüresedett tanítói állására tizenegy pályázó közül Varga Lajos püspök-leleli előkönyörgő tanítót és Bartha Endre makói h.-tanítót választotta meg.

A békésháti református tanítók ez évi gyűlésüket szeptember hó 14-én tartják Köröstarcsán.

A tiszai evangélikus egyházkerület szeptember hó 11-én Miskolcon tartotta közgyűlését. A közgyűlésen Zelenka Lajos kerületi felügyelő az 1868. évi LIII. t.c. visszaállítását sürgette a reverzálisokkal való visszaélések meggátlására. E szerint a fiúk atyjuk, a leányok pedig anyjuk vallását követik.

Pályázat.

A konyári református egyház pályázatot hirdet a tanulmányi szabadságon levő tanító helyettesítésére egyelőre 6 hónapra. Fizetés: lakás, 9 mázsa fa, havi 100 pengő. Kötelesség: rábizott osztály, vagy osztályok tanítása, belmisszióban segédkezés; orgonázásban, zenében jártasak előnyben. Megválasztott helyettes tanítónak kilátása lehet az állandósításra. Személyes megjelenés előnyös. Csak férfiak pályázhatnak. Szükséges okmányok október 5-ig a lelkészi hivatalhoz küldendők. Állás azonnal elfoglalandó.

Vitéz Ury Ferenc,
református lelkész.

Pályázat.

A monostorpályi-i református egyház pályázatot hirdet tanítónői állásra. Fizetése: Természetbeni lakás kerttel, 14 kath. hold 510 □-öl szántóföld, 3 kath. hold 690 □-öl legelő és 279 □-öl lucernás haszonélvezete. 9.20 q rozs. Megfelelő államsegély. A javadalmi föld adójának felét a javadalmas fizeti.

Kötelessége: A presbiterium által kijelölt osztályt, vagy osztályokat, valamint a női kézimunkát III—IV. osztályokban tanítja. Minden belmissziói munkát köteles végezni a lelkipásztor utasítása szerint. A gazdasági ismétlő iskolában is tanít külön díjért. Pályázati kérvények — válaszbélyeg is esatolandó — szeptember hó 30-ig küldendők.

Presbiterium.

Pályázat.

A fegyverneki református egyház I—VI. osztályú iskolájának vezetésére és a kántori teendők végzésére egy helyettes férfi kántortanítót keres. Fizetése: 3 szobás lakás és havi 100 pengő. Az állás rövidesen megüresedik. A szükséges iratokat 8 nap alatt válaszbélyeggel felszerelve alulirothoz kell beküldeni.

Kovács Pál,
iskolaszéki elnök.

Pályázat.

A konyári (Bihar m.) református egyház pályázatot hirdet a lemondás folytán megüresedett I. sz. kántortanítói állásra. Javadalom: egyháztól: lakás (2 szoba, előszoba, konyha, mellékhelyiségek), 218 □-öl kert, 8 kath. hold 93 □-öl szántóföld, 1 kath. hold 32 □-öl rét, 22.24 mázsa rozs; 18 mázsa fa, 14 kg. só, orgonázási díj 150 pengő, stóla. Községtől: 4 hold 800 □-öl legelő, 200 kéve nád és államsegély. Értékegység 35. Esetleges ismétlő iskolai tanításért külön díjazás.

Kötelesség: kántori teendők törvényszerinti végzése, dalárda vezetés, a kijelölt osztály, vagy osztályok tanítása, lelkész és tanítók szükség szerinti helyettesítése, belmissziói munkában segédkezés. Orgona és énekpróba október 6-án önköltségen. Megválasztott kántortanítónak egyház az útiköltséget megfizeti. Menekültek, B. lisztások előnyben.

Kellően felszerelt kérvények október 5-ig a lelkészi hivatalhoz küldendők. Állás azonnal elfoglalandó. Vasút, posta helyben, Debrecentől 29 km., gyógyfürdő mellett.

Vitéz Ury Ferenc,
református lelkész.

Pályázat tanári állásra.

A kiskunhalasi református Szilády reál-gimnáziumnál 1929. évi november hó 1-én betöltendő református *vallástanári helyettes* tanári állásra a szabályszerű illetményekkel pályázat hirdettetik.

Pályázhatnak okleveles református lelkészek. Rendes tanárrá csak az léptethető elő, aki megszerzi a vallástanári képesítést.

Pályázók az alulirt fenntartó testülethez intézett *folyamodványukat*, melyben életkoruk, vallásuk, családi állapotuk, magyar állampolgárságuk, hazafias érzésük és megbízhatóságuk, végzett tanulmányaik, lelkészi vagy vallástanári képesítésük, nyelvismereteik és esetleges eddigi szolgálatuk okmányokkal igazolandók, *folyó évi október hó 15-ig* alulirothoz küldjék be.

Személyes bemutatkozás a választás előtt kívánatos.

A kiskunhalasi református egyház megbízásából:

Kristóf József,
igazgató.

Pályázat.

a nyírbátori református elemi népiskola IX., szervezés alatt álló, jelenleg segédtanítói állására. Fizetés: havonként 115.— P. Kötelessége: a reá bizott osztályok tanítása, kántor helyettesítése akadályoztatása esetén, havonként egyszer lelkésszel tanyai istentisztelet végzése, belmissziói munkában segédkezés.

Pályázhatnak okleveles férfitanítók, okmányokkal felszerelt kérvényekkel szeptember 22-ig. Állás október 1-én elfoglalandó. Cím: Lelkészi hivatal. Nyírbátor. **Iskolaszék.**

Pályázat

A bojti református egyház pályázatot hirdet II. számú tanítói állására.— I. Javadalom: Lakás természetben, 13 kat. hold föld, terményjárandóság (8 köből kétszeres, 2 köből zab), 18 q tűzifa, szolgálmányváltság 100 P 37 fillér és államsegély. Értékegység 36. — II. Kötelesség: a presbiterium által reá bizandó osztályok tanítása, nevelése; gazdasági továbbképző iskolában közismereti tárgyak oktatása, kántortanító törvényszerű helyettesítése és a belmissziói munkákban segédkezés.

Pályázók kellően felszerelt kérvényeiket folyó évi szeptember hó 20-ig az iskolaszéki elnökhöz terjesszék be. Menekültek, B-lisztások, kántori oklevéllel bírók előnyben. Az elődnek

szőlőtelepítés címén és gyümölcsfákért az utód 100 P megváltást tartozik fizetni. Az állás a szeptember 22-én tartandó választás jogerőre emelkedése után azonnal elfoglalandó.

Presbiterium.

Pályázat.

A derecskei (Bihar m.) református egyház pályázatot hirdet egy férfitanítói állásra. — Fizetés: egyháztól 10%, lakbér, államszegély. — Kötelessége: osztályok vezetése, vasárnapi iskolai, ifjúsági egyesületi munka, leventeoktatás, kántorhelyettesítés. Jóhangúak, hangszeren játszó, belmissziói munkások előnyben. Pályázati határidő szeptember 21. Állás azonnal elfoglalandó. Kérvények református lelkipásztori hivatalhoz intézendők.

Derecske, 1929 szept. 3.

Vadon Béla,
református lelkipásztor.

A szerkesztésért és kiadásért felelős a lap tulajdonos:
Dr. KUN BÉLA.

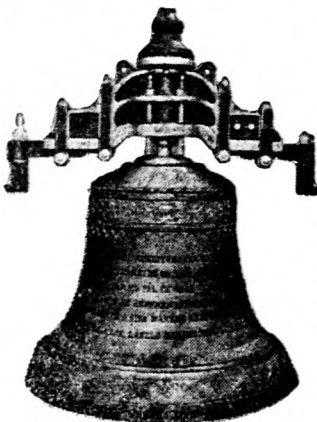
Magyarország aranykoszorús mestere

SZLEZÁK LÁSZLÓ

harang- és ércöntőde, harangfelszerelés és haranglábgyár

BUDAPEST, VI., FRANGEPAN-U. 77. SZ.

Telefon: Lipót 913-53. sz.

A törökszentmiklósi református egyház részére készült 1770 kgr.-os harang.

Az 1900. évi párisi világkiállításon díszoklevéllel, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormánydíszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székesfehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításokon nagy aranyéremmel kitüntetve.

Költségvetéssel díjmentesen szolgál.

Előnyös fizetési feltételek. Számos egyházi elismerőlevél

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése

Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

*

Kitűnő fűtőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.

Magyar gyártmányú zománc-edények, zsir-bödönök, disznóölő-kések, husvágó-gépek.

Telefon 6. és 15—48.

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata. 1929.

„MÉLIUSZ“ könyvkereskedés mű- és tanszerosztálya

ajánlja alant felsorolt tanszereit és iskolacikkeit.

- Angyalos magyar címer ovális alakú vaslemezen, 55 x 65 cm. nagyságban, előírás szerinti felírással 17.—
- Angyalos magyar címer hajlítható papírlemezre felvonva és akasztókarikákkal ellátva, kis alak . 24)
- Ugyanaz nagy alak . . . . . 320)
- Bittenbinder—Grenczer: Métermé-terek szemléltető táblája hozzávaló utasítással (Hossz, terület, súly, űrmértékek) felvonatlanul . . . . . 3.—
- Vászonra vonva és lécekkal ellátva . . . . . 13.—
- Bopp—Gönczy: Természettani ábrák (8 színes kép) 75 x 58 cm és táblák (Tizedes mérleg, darugép és csigasorok, emelőgépek, csavarsajtó, masodperc-inga, koloncos óra) . . . . . 6.—
- Bopp—Gönczy: Földrajzi fa iképek (2 kép 63—95 cm. méretben) színes nyomással, I—II. együttesen Állattérképek az öt világrész összes létező állataival I-től VI-ig, felvonatlanul . . . . . 70.—
- Ugyanaz vászonra húzva és lécekkal ellátva . 120.—
- Gönczy—Urhegyi: Mozgatható írott betűk kis és nagy "és nagy" . . . . . nyomtatott betűk, kis- 240
- Gönczy—Urhegyi: Fali olvasótáblák írott- és nyomtatott betűk olvasásának tanításához 70—100 cm. méretben . . . . . 8.—
- Gönczy—Urhegyi: Szépirási falitáblák. A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium megbízásából szerkesztette: Kovács A. 3 tábla 63 x 95 cm. méretben, tokban, szegélyezve, lécekkal. 1. nagybetűk, 2. kisbetűk és számok, 3. betűkapcsolási példák I—III. . . . . 12.—
- Történelmi fal kép. 20 kép, (63 x 95 cm.) többszínű nyomással, a sorozat ára . . . . . 52.—
- Az O. szágos Fajú- és S. efánia-Szövetség által kibocsájtott szemléltető képsorozat áll 72 drb. képből 44.—
- Orosz számológép keményfa karikákkal, védőlappal, 1 és fél méter magas . . . . . 36.—
- Nemzeti zászló 2 méter hosszú, 1 méter széles, rúd-dal, címerrel ellátva, valódi merinói gyapjú . 26.—
- „Mi maradt nekünk“ szemléltető képsorozat áll 21 drb. képből kemény deklire felcsiszolva . . . . . 36.—
- Hörthy Miklós kormányzó úr fényképe 48 x 34 cm. nagyságban, berámázva . . . . . 18.—
- Földrajzi alapfogalmak, szemléltető kép vászonra vonva és lécekkal ellátva . . . . . 15.—
- Meinhold az öt emberfaj szemléltető képe kemény dekli lemezre felvonva, szegélyezve és akasztókarikákkal ellátva . . . . . 7.—
- Meinhold: Összes állatképei szemléltető oktatás céljaira, kemény deklilemezre felvonva darabonként 7.—
- Schreiber-féle szemléltető képek, megrendelés szerint dekli lemezre felvonva és akasztókarikákkal ellátva, darabonként . . . . . 8.—
- Gönczy—Jäger—Hoffmann: A mezői gazdaságra hasznos-, valamint kártékony állatok I—VI. kemény dekli lemezre felvonva és akasztókarikákkal ellátva, darabonként . . . . . 7.—
- Iskolai tábla egyik oldala kockás, a másik vonalas (120 x 150 cm. nagyságban) . . . . . 50.—
- Hozzávaló állvány . . . . . 24.—

Iskolai felszerelési osztályunk rendel bárhol hirdetett könyv-zeneművet és iskolai oktatás céljára alkalmas tanszerfelszere, lést stb.

Kívánatra készséggel ad díjmentes árajánlatot a

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli Református Egyházkerület

„MÉLIUSZ“

könyvkereskedése, könyvkiadóhivatala, papir- és írószerkereskedésében

DEBRECEN, FERENC JÓZSEF-ÚT 26.

Telefonszám: 270.